

ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Τζουμέρκα 2017

Θεσσαλονίκη 2017

Περιοχή: Ο σύλλογος επισκέφτηκε την περιοχή των Τζουμέρκων και της Κακαρδίτσας στη νότια Πίνδο. Η έρευνα επικεντρώθηκε κυρίως γύρω από το ορεινό χωριό Ματσούκι, ενώ η διαμονή έγινε στη μονή Βύλιζας. Τα μέλη της αποστολής επισκέφτηκαν επίσης τα χωριά Μελισσουργούς, Πράμαντα, Καλαρρύτες. Τέλος πραγματοποιήθηκε επί τόπου παρατήρηση και στον ορεινό όγκο της Κακαρδίτσας.

Εικόνα 1 - Εξερευνώντας την Κακαρδίτσα

Στόχοι: Οι στόχοι της αποστολής ήταν η εξερεύνηση-χαρτογράφηση-φωτογράφιση αγνώστων σπηλαίων κοντά στο χωριό Ματσούκι, την ύπαρξη των οποίων γνωρίζανε μέλη του συλλόγου από παλαιότερες επισκέψεις στην περιοχή, καθώς και από πληροφορίες των κατοίκων. Σκοπός επίσης ήταν οι χαρτογραφήσεις των σπηλαίων της μονής Κηπίνας, καθώς και του Κατσαντώνη στους Μελισσουργούς, τα οποία ο σύλλογος είχε φωτογραφίσει στο παρελθόν. Τέλος τα μέλη θα επισκέπτονταν και το τουριστικά αξιοποιημένο σπήλαιο της Ανεμότρυπας στα Πράμαντα, με σκοπό την εξερεύνηση του μη τουριστικού τμήματος.

Διάρκεια: Η διάρκεια της αποστολής ήταν από το Σάββατο 01 Ιουλίου έως την Τετάρτη 05 Ιουλίου 2017.

Άδεια: Ο σύλλογος αδειοδοτήθηκε από την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας Σπηλαιολογίας για την περιοχή των Αθαμανικών Όρεων, καθώς και για τα γνωστά σπήλαια Κηπίνας και Ανεμότρυπας.

Πηγές: Η άντληση των πληροφοριών έγινε από επί τόπου παρατήρηση και έρευνα από μέλη του συλλόγου, από το αρχείο της Ε.Σ.Ε. (Κηπίνα, Ανεμότρυπα) και από τους κατοίκους: Ναπολέον Ζαγκλή (Καλαρρύτες), Δημήτρη Κωσταδήμα (Ματσούκι), Αποστόλη Τσιμπανάκο (Μελισσουργούς).

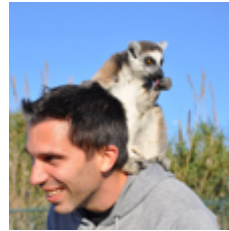
Εικόνα 2 - Η μπλούζα της αποστολής

Τα μέλη της αποστολής

Στην αποστολή συμμετείχαν μέλη τριών σπηλαιολογικών συλλόγων: Σπηλαιολογία Θεσσαλονίκης «Πρωτέας», Ε.Σ.Ε. Το.Τ.Β.Ε. από Θεσσαλονίκη και Ε.Σ.Ε.Θ. Χείρων από Βόλο.

Αριστείδης Ζάχαρης
Υπεύθυνος Αποστολής
Σπηλαιοεξερευνητής
ΠΡΩΤΕΑΣ

Μάρκος Βαξεβανόπουλος
Υπεύθυνος Υποβρύχιας
Σπηλαιοεξερεύνησης
Γεωλόγος – Σπηλαιολόγος

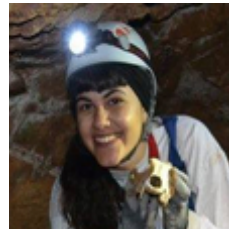
Ιωάννα Μυλωνά
Υπεύθυνη Σίτισης –
Χαρτογράφησης
Σπηλαιοεξερευνήτρια
ΠΡΩΤΕΑΣ

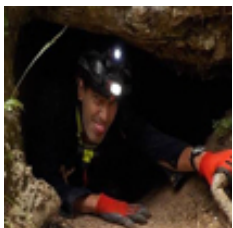
Γιώργος Οικονομίδης
Υπεύθυνος Χαρτογράφησης
Γεωλόγος – Σπηλαιολόγος
Ε.Σ.Ε. Το.Τ.Β.Ε.

Αργύρης Μανώλας
Υπεύθυνος Χώρου
Σπηλαιοεξερευνητής
ΠΡΩΤΕΑΣ

Σωτηρία (Σίσσυ) Γαύρου
Υπεύθυνη Ημερολογίου
Σπηλαιοεξερευνήτρια
ΠΡΩΤΕΑΣ

Θανάσης Τουμπίδης
Mission Impossible
Σπηλαιοεξερευνητής
ΠΡΩΤΕΑΣ

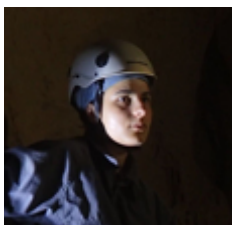
Ιωάννα Ζορμπά
Σπηλαιοεξερευνήτρια
Ε.Σ.Ε.Θ. ΧΕΙΡΩΝ

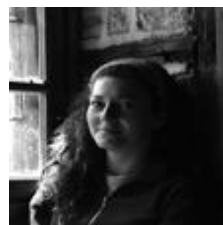
Βασιλική (Βάσω) Χατζησάββα
Σπηλαιοεξερευνήτρια
ΠΡΩΤΕΑΣ

Στάθης Λυμπέρης
Σπηλαιοεξερευνητής
ΠΡΩΤΕΑΣ

Χρυσή Παναγή
Σπηλαιοεξερευνήτρια
Ε.Σ.Ε. Το.Τ.Β.Ε.

Ειρήνη Αλεξανίδου
Σπηλαιοεξερευνήτρια
ΠΡΩΤΕΑΣ

Παναγιώτης Σηφάκης
Σπηλαιοεξερευνητής
Ε.Σ.Ε.Θ. ΧΕΙΡΩΝ

Γεωγραφία περιοχής

- **Ευρύτερη περιοχή:** Τα Αθαμανικά όρη ανήκουν στη νότια Πίνδο και αποτελούνται από τους ορεινούς όγκους των Τζουμέρκων και της Κακαρδίτσας. Ανήκουν επίσης στο εθνικό πάρκο Τζουμέρκων-Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου. Το πάρκο θεσμοθετήθηκε το 2009 και περιλαμβάνει τρεις περιοχές Natura, πέντε καταφύγια άγριας ζωής, πέντε παραδοσιακούς οικισμούς, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους, 139 μνημεία. Επίσης φύονται σπάνια και ενδημικά φυτά, υπάρχουν 17 τύποι οικοτόπων, καθώς και δάση εξαιρετικής βιοποικιλότητας. Η πανίδα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων σπάνια και προστατευόμενα είδη θηλαστικών, όπως η βίδρα, η καφέ αρκούδα και το αγριόγιδιο.

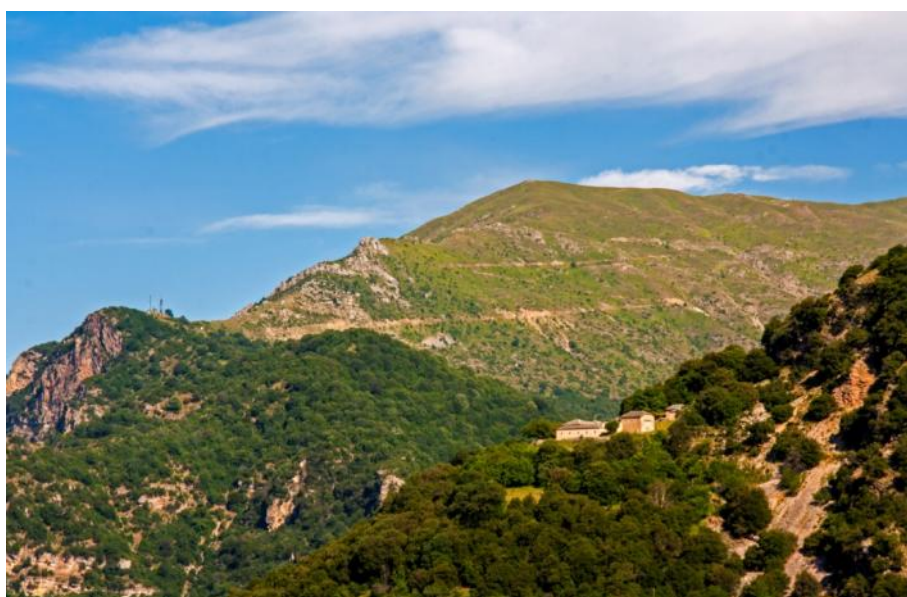
Η ψηλότερη κορυφή του εθνικού πάρκου αλλά και της νότιας Πίνδου είναι η Κακαρδίτσα με υψόμετρο 2429m. Αποτελεί σύνορο τριών νομών: Άρτα, Τρίκαλα, Γιάννενα. Άλλες κορυφές της περιοχής είναι το Καταφίδι (2393m), η Στρογγούλα (2112m), ο Καταρραχιάς (2280m), η Ρόκα (2142m), η Πλάκα (2363m), ο Κρυάκουρας (2170m), που συμπληρώνουν ένα αλπικό σύμπλεγμα βουνών στη νότια Πίνδο. Τα νερά των βουνών συλλέγονται στους κύριους ποταμούς της περιοχής Καλαρρύτες και Αράχθο.

- **Ματσούκι:** Το Ματσούκι είναι ένα απομονωμένο ορεινό χωριό στα 1100m υψόμετρο, στη δυτική πλευρά του όρους Κακαρδίτσα. Προσεγγίζεται από τα Γιάννενα περνώντας από Πράμαντα ή Προσήλιο, ενώ υπάρχει ορεινός δρόμος που έρχεται από τον αυχένα του Μπάρου. Μέσα από το χωριό περνάει φαράγγι που καταλήγει στον εντυπωσιακό καταρράκτη Καμίλι, ύψους 45m με μεγάλο όγκο νερού. Νότια του χωριού υπάρχει το φαράγγι "Κόκκινο Ποτάμι" δημιουργώντας βαθιά χαράδρα. Η σιδερένια γέφυρα που ενώνει τα 50m που άνοιξε το φαράγγι, τοποθετήθηκε το 1981, ενώ το 1985 έγινε και ο δρόμος από τους Χριστούς. Πάνω από το Ματσούκι (βόρεια) φεύγει δρόμος που περνάει από τον αυχένα του Μπάρου στα 1900m υψόμετρο, πέρασμα στη Θεσσαλία. Από το χωριό ξεκινάει και ανάβαση για την ψηλότερη κορυφή Κακαρδίτσα.

Εικόνα 3 - Ευρύτερη περιοχή

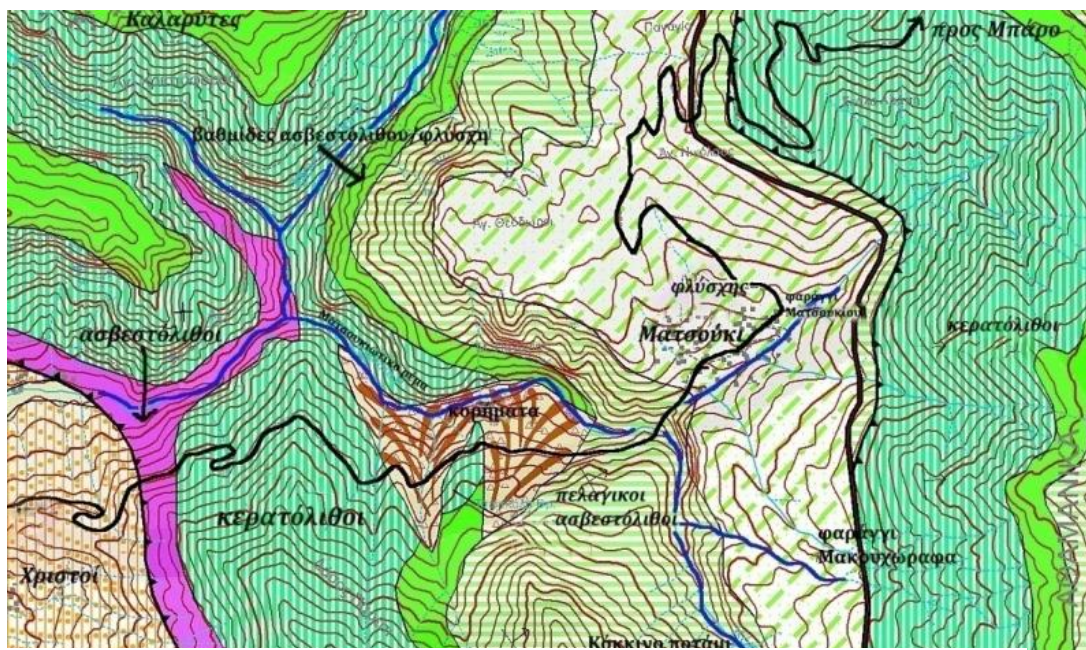
- **Μονή Βύλιζας:** Η μονή αποτέλεσε τη βάση της αποστολής για 5 μέρες. Προσεγγίζεται με μονοπάτι που τραβερσάρει σε απότομη πλαγιά για 1,2 χιλιόμετρα, διάρκειας 20 λεπτών. Από εκεί συνεχίζει για το ρέμα Καρλίμπου και τους Καλαρρύτες. Η μονή είναι χτισμένη στα 970m υψόμετρο σε τοποθεσία μοναδικής θέας στις χαράδρες της περιοχής, τους Καλαρύτες και τη μονή Κηπίνας. Η ετοιμολογία της λέξης προέρχεται από τη λατινική λέξη vigilo που σημαίνει φυλάττω, αγρυπνώ. Είναι αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Κατά την παράδοση η μονή ιδρύθηκε τον 11ο αιώνα. Η αρχαιότερη ωστόσο μαρτυρία έχει χρονολογία 1676. Ανακαινίστηκε το 1783 σύμφωνα με επιγραφή στην αψίδα του ιερού. Το 1981 ξεκίνησαν εργασίες με σκοπό την ανάπλαση του χώρου και της δυνατότητας φιλοξενίας ατόμων. Σήμερα η μονή είναι ένα φιλόξενο μέρος σε μοναδική τοποθεσία με άψογες εγκαταστάσεις για διαμονή, οργανωμένη κουζίνα, νερό, τουαλέτες κτλ.

Εικόνα 4 - Μονή Βύλιζας

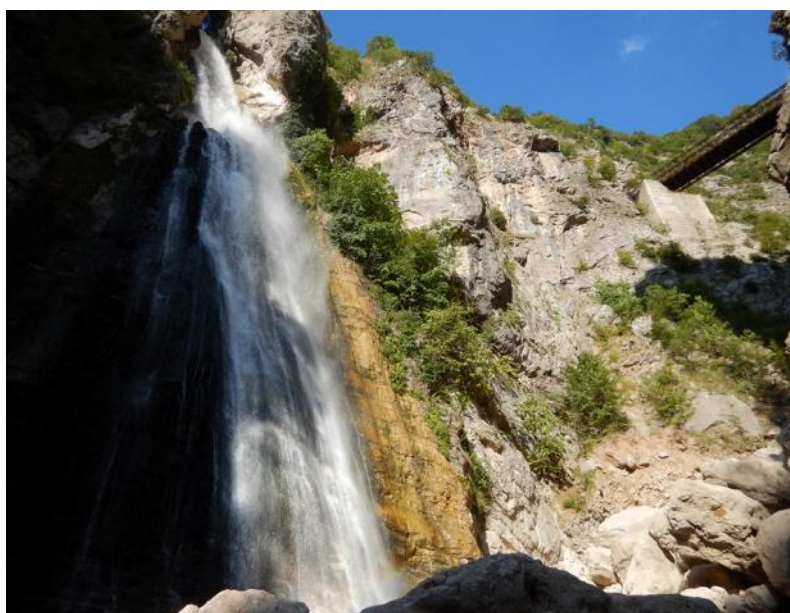
Γεωλογία / Υδρολογία της περιοχής

Το Ματσούκι δομείται πάνω σε φλύσχη αρκετά σύνηθες πέτρωμα στα Τζουμέρκα. Δυτικά του χωριού υπάρχει μία εμφάνιση ασβεστόλιθου ρηγματωμένη με εναλλαγές κερατόλιθου. Σε αυτόν υπάρχουν αρκετές πηγές στα 1600m με μόνιμη και σεβαστή παροχή. Τα νερά τους συλλέγονται σε λεκάνη απορροής που βρίσκεται ακριβώς πάνω από το Ματσούκι και σχηματίζεται από τις κορυφές του Καταρραχιά και της Κακαρδίτσα. Η κατάληξη του υδάτινου όγκου είναι το φαράγγι του Ματσουκίου και ο καταρράκτης Καμίλι. Νότια του χωριού υπάρχει εντυπωσιακή λεκάνη απορροής που σχηματίζεται από τις κορυφές Καταφύγι, Ρουίστα Κακαρδίτσα με το τοπωνύμιο "Μέγα Πλάι". Τα νερά που συγκεντρώνονται στο Κόκκινο Ποτάμι ενώνονται με αυτά από το Καμίλι. Ανατολικά του χωριού ο φλύσχος εναλλάσσεται με ασβεστόλιθο, ενώ υπάρχει το Ματσουκιώτικο φαράγγι και η μονή Βύλιζας. Στα πρηνή της απότομης χαράδρας βρίσκονται 3 σπήλαια εμφανή από το δρόμο απέναντι, κοντά στο γεφύρι του Σταφυλά.

Εικόνα 5 - Γεωλογικός χάρτης περιοχής

Τα σπήλαια διανοίγονται σε πελαγικούς ασβεστόλιθους ακολουθώντας διακλάσεις και τη στρώση τους με κλίση από 0-30 μοίρες. Στη μάζα τους εντοπίζονται πυριτικοί κόνδυλοι οι οποίοι είναι εμφανείς στο εσωτερικό των σπηλαίων. Συνήθως η ισχυρή πτύχωση των ασβεστόλιθων βοηθά τη σπηλαιογένεση στην ευρύτερη περιοχή αφού η διάνοιξη ακολουθά τον κύριο άξονα (άξονα Β) των πτυχών. Η παροχή στο εσωτερικό των σπηλαίων κυμαίνεται ανάλογα με την εποχή, με περιπτώσεις πλήρωσης των καρστικών αγωγών μέχρι και πλήρους εκκένωσής τους κατά τους καλοκαιρινούς μήνες (σπήλαιο Σταφυλά και Γκούβα Μάρε).

Εικόνα 6 - Καταρράκτης Καμίλι και η σιδερένια γέφυρα

Ημερολόγιο Αποστολής

Ακολουθεί αναλυτικό ημερολόγιο και καταγραφή των επιμέρους δράσεων για κάθε ημέρα. Δημιουργήθηκαν δύο ομάδες για την καλύτερη οργάνωση και κατανομή των στόχων. Η πρώτη ομάδα με επικεφαλής τον Αριστείδη Ζάχαρη αποτελούνταν από τους σπηλαιολογικούς Ιωάννα Μυλωνά, Θανάση Τουμπίδη, Παναγιώτη Σηφάκη, Σωτηρία Γαύρου, Στάθη Λυμπέρη. Τη δεύτερη ομάδα με επικεφαλής αρχικά το Μάρκο Βαξεβανόπουλο και στη συνέχεια το Γιώργο Οικονομίδη, πλαισίωσαν ο Αργύρης Μανώλας, η Βάσω Χατζασάββα, η Ιωάννα Ζορμπά, η Ειρήνη Αλεξανίδου και η Χρυσή Πανάγη.

Εικόνα 7 - Η ομάδα στο προαύλιο χώρο της μονής Βύλιζας

Παρασκευή 30 Ιουλίου:

Άφιξη του Μάρκου στη περιοχή και έρευνα στη μονή Κηπίνας καθώς και εύρεση πρόσβασης για τα σπήλαια Γαλάζιο Νερό και Γκούβα Μάρε.

Σάββατο 01 Ιουλίου:

Άφιξη των ομάδων από Θεσσαλονίκη και Βόλο στις 14:00. Η ομάδα της Θεσσαλονίκης ήρθε από το Χαλίκι και τον αυχένα του Μπάρου.

Συνάντηση στο καφενείο του Ματσουκίου, ανασύνταξη και συζητήσεις. Νωρίς το απόγευμα ξεκίνησε η δράση.

1η ομάδα: Κατευθύνθηκε προς το Γαλάζιο νερό - υπόγειο ποτάμι πάνω από το Ματσούκι στα 1600 μέτρα. Η ομάδα ξεκίνησε την εξερεύνηση και τη χαρτογράφηση αλλά ο χρόνος ήταν ανεπαρκής μιας και το σπήλαιο αποδείχτηκε μεγάλο σε μήκος και με διακλαδώσεις.

2η ομάδα: Ξεκίνησε προς το σπήλαιο Γκούβα Μάρε, στην περιοχή Σταφυλά. Η εξερεύνηση δεν ολοκληρώθηκε, καθώς προς το τέλος του σπηλαίου παρουσίασε βάραθρο και η ομάδα δεν ήταν κατάλληλα εξοπλισμένη.

Είχε οριστεί ραντεβού στις 20:00 στην αρχή του μονοπατιού για τη Μονή Βύλιζας, ώστε να γίνει η κατανομή και μεταφορά των τροφίμων της ομαδικής σίτισης. Μετά την άφιξη και τακτοποίηση στη μονή οι δύο ομάδες ανταλλάξαν χρήσιμες πληροφορίες για τα σπήλαια.

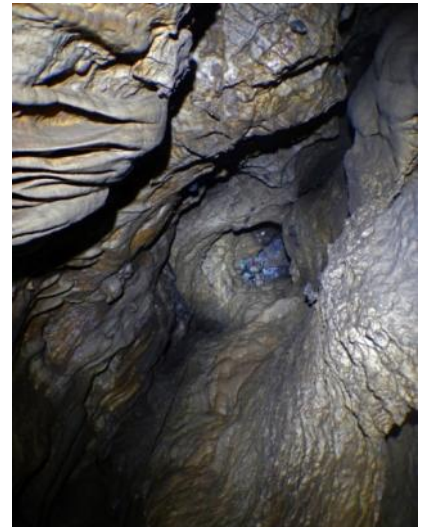
Εικόνα 8 – Έξω από το Γαλάζιο Νερό

Κυριακή 02 Ιουλίου:

1η ομάδα: Η ομάδα πηγαίνει στη Γκούβα Μάρε, με σχοινιά και ζώνες πλέον. Ξεκινάει τη χαρτογράφηση και φωτογράφιση του σπήλαιου. Αρματώνεται το βάραθρο προς στο τέλος και πραγματοποιείται κατάβαση 20m περίπου. Η εξερεύνηση σταματάει σε λίμνη. Στην επιστροφή μέλη της ομάδας μπήκανε και στο μικρό υπόγειο ποτάμι του Σταφυλά που ο σύλλογος είχε χαρτογραφήσει το Πάσχα του 2017 με ροή νερού. Τώρα το σπήλαιο ήταν εντελώς στεγνό. Τέλος ακολούθησε βουτιά και πλύσιμο υλικών στο Μασσουκιώτικο ρέμα.

2η ομάδα: Ο Μάρκος πραγματοποίησε αναγνωριστική υποβρύχια σπηλαιοεξερεύνηση στο σιφόνι του υπόγειου ποταμού κάτω από τη μονή Κηπίνας. Προωθήθηκε για 30 μέτρα περίπου στον πλημμυρισμένο, από νερό, αγωγό. Διαπιστώθηκε η ύπαρξη μίτου από προηγούμενη κατάδυση, αλλά λόγω περιορισμένων φιαλών οξυγόνου, η εξερεύνηση εγκαταλείφθηκε. Στη συνέχεια η ομάδα πήγε στα Πράμαντα, στο τουριστικά αξιοποιημένο σπήλαιο της Ανεμότρυπας. Έπειτα από τις κατάλληλες συστάσεις με το διαχειριστή, η ομάδα προχώρησε και πέραν του τουριστικού τμήματος και θαύμασε το εντυπωσιακό υπόγειο ποτάμι της Ανεμότρυπας.

Αποχώρηση του Μάρκου προς Βόλο.

Εικόνα 9 - Το βάραθρο στη Γκούβα Μάρε

Δευτέρα 03 Ιουλίου:

Γίνεται ανακατάταξη των ομάδων.

Τετραμελής ομάδα αποτελούμενη από Άρη, Αργύρη, Παναγιώτη και Γιώργο πραγματοποίησε έρευνα στον ορεινό όγκο της Κακαρδίτσας. Συγκεκριμένα η ομάδα ξεκίνησε με τζιπ στο δρόμο που οδηγεί στο Σταυρό των Μελισσουργών. Έπειτα από μία ώρα οδήγησης, το αμάξι σταμάτησε στα 1900m. Ακολούθησε πεζοπορία 45 λεπτών με κατεύθυνση βόρεια, προς την κορυφή Καταφύγι. Στα 1950m εντοπίστηκε έντονα καρστικοποιημένη περιοχή με αρκετά διαβρωμένο ασβεστόλιθο, όπου σε αρκετά σημεία σχημάτιζε μικρά βάραθρα, σε ορισμένα από τα οποία υπήρχε χιόνι. Στην επιστροφή, η ομάδα εξερεύνησε επίσης το μικρό σπήλαιο της Καλόγριας, στο μονοπάτι για τη μονή Βύλιζας.

Τα υπόλοιπα μέλη της αποστολής πήγαν στο σπήλαιο που βρίσκεται εντός της μονής Κηπίνας, όπου και πραγματοποιήθηκε εξερεύνηση και χαρτογράφηση. Έπειτα η ομάδα επισκέφτηκε τους Καλαρρύτες και το παραδοσιακό καφενείο του Ναπολέον Ζαγκλή, όπου έγινε και συλλογή πληροφοριών.

Αποχώρηση Ιωάννας Ζορμπά προς Βόλο.

Τρίτη 04 Ιουλίου: Οι ομάδες ξαναγίνονται ως είχαν.

1η ομάδα: Πηγαίνει στα Πράμαντα και στο σπήλαιο της Ανεμότρυπας το οποίο και βρίσκει κλειστό έπειτα από απρόοπτο γεγονός. Αναπροσδιορίζοντας το πρόγραμμα επισκέπτεται το καταφύγιο των Μελισσουργών και κατόπιν τη μονή Αγίας Παρασκευής. Από εκεί σε μονοπάτι φτάνει στο σπήλαιο του Κατσαντώνη. Γίνεται εξερεύνηση και φωτογράφιση. Τέλος, επισκέπτεται και το καταφύγιο των Πραμάντων.

2η ομάδα: Πηγαίνει στο Γαλάζιο νερό με σκοπό τη χαρτογράφηση του. Αν και ολοκληρώνει ένα μεγάλο τμήμα, το σπήλαιο αποδεικνύεται σκληρό καρύδι αλλά και πολλά υποσχόμενο. Υπάρχουν οπές στην οροφή που υποδηλώνουν αγωγούς και θαλάμους ψηλότερα.

Καθώς ήταν η τελευταία διανυκτέρευση, μέλη της αποστολής επισκέφτηκαν το καφενείο του Δ. Κωσταδήμα και με την παρουσία του Πάτερ Χρήστου συζήτησαν για τα σπήλαια, ανταλλάσσοντας απόψεις και πληροφορίες.

Εικόνα 10 - Στο καφενείο του Μασσουκίου

Τετάρτη 05 Ιουλίου: Μέρα αναχώρησης

1η ομάδα: επισκέπτεται επιτέλους το σπήλαιο της Ανεμότρυπας όπου περιηγείται αρκετή ώρα παρατηρώντας και φωτογραφίζοντας τον πλούσιο διάκοσμο και τις εντυπωσιακές λιθοματικές λεκάνες.

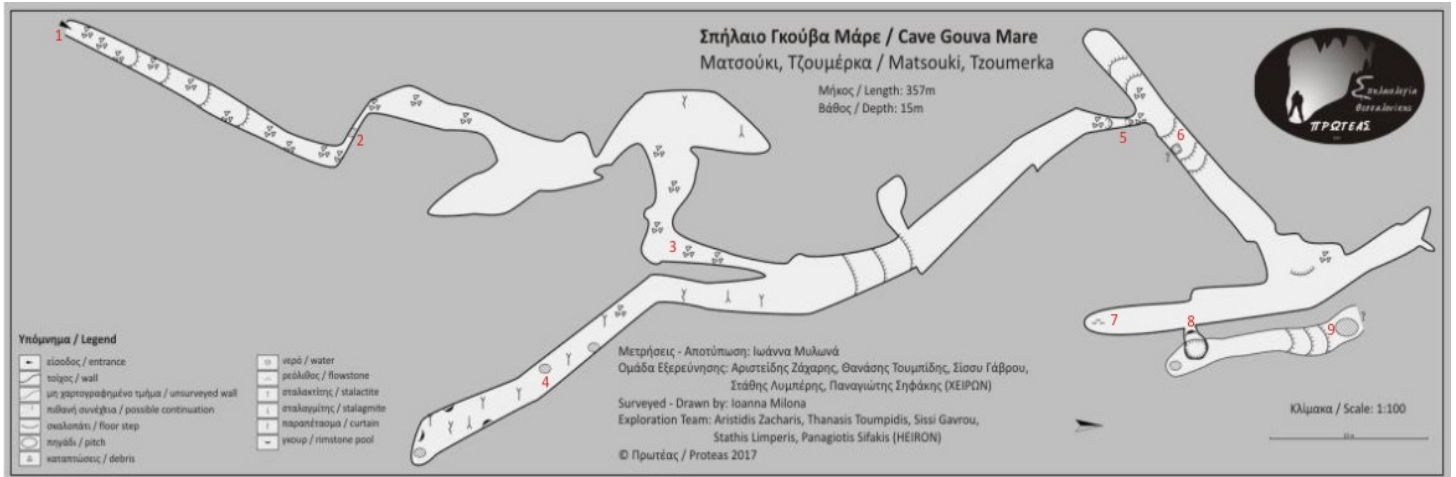
2η ομάδα: επισκέπτεται το σπήλαιο Κατσαντώνη το οποίο και χαρτογραφεί.

Ραντεβού στο αναψυκτήριο της Ανεμότρυπας, όπου και γίνεται ο απολογισμός της αποστολής.

Επιστροφή το μεσημέρι της Τετάρτης.

Τα σπήλαια της περιοχής

- **Σπήλαιο Γκούβα Μάρε:** Πρόκειται για εντυπωσιακό σπήλαιο πάνω από το γεφύρι του Σταφυλά, στα 930m. Η ονομασία του είναι στα βλάχικα και σημαίνει Μέγα σπήλαιο. Διανοίγεται σε ασβεστόλιθο και παρατηρείται περιοδική ροή νερού στο εσωτερικό του. Η τεκτονική ανύψωση της περιοχής είναι εμφανής εντός του σπηλαίου καθώς παρατηρούνται σε υψομετρικά ανώτερα στρώματα, αγωγοί εκκενωμένοι από νερό, ενώ η σύγχρονη ροή εντοπίζεται σε χαμηλότερα υψομετρικά αγωγούς. Τεχνικό σπήλαιο με στενά περάσματα, σημεία αναρρίχησης και βάραθρα που απαιτούν σχοινιά και ζώνες. Υπάρχουν κομμάτια με ύψος οροφής στο ένα μέτρο, και κομμάτια όπου ο σπηλαιοεξερευνητής πηγαίνει όρθιος. Πλούσιος διάκοσμος ειδικά στον ανατολικό αγωγό αλλά και προς το τέλος του σπηλαίου, με εντυπωσιακά γκουρ, σταλακτίτες/σταλαγμίτες, παραπετάσματα, κουρτίνες και ροομορφές. Κατά σημεία υπάρχουν και αρκετές κατακρημνίσεις στο δάπεδο.

1-Η είσοδος

2-Στενό πέρασμα στην αρχή

3-Αρκετές κατακρημνίσεις

4-Αρκετό διάκοσμο στον ανατολικό αγωγό

5-Σημείο αναρρίχησης

6-Κατηφορικό σημείο με μικρό βάραθρο

7-Εντυπωσιακός διάκοσμος

8-Όμορφα γκουρ πριν το βάραθρο

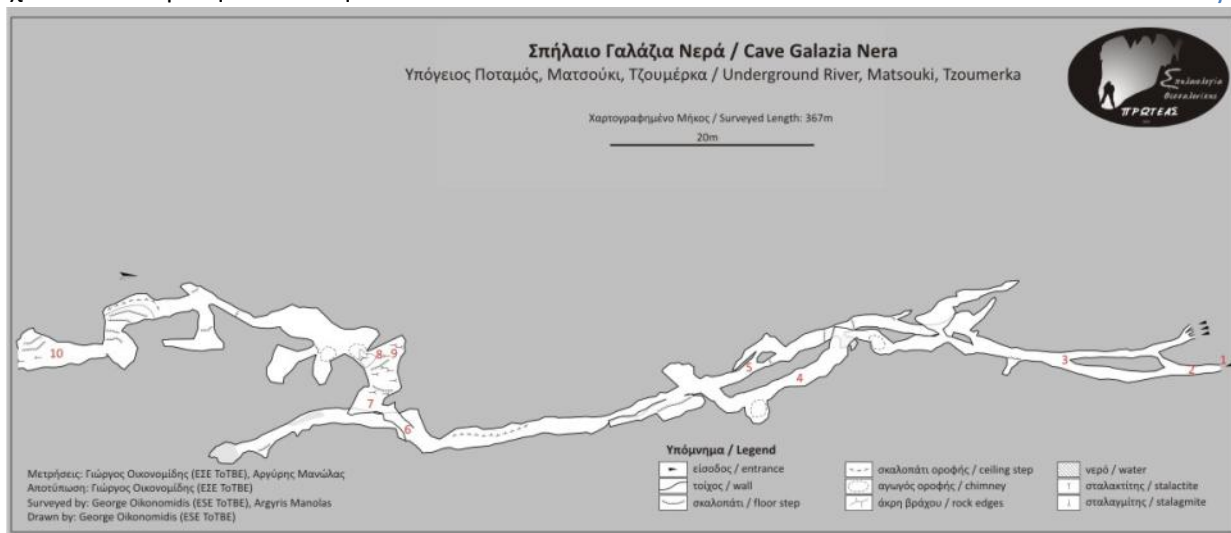

9-Κατηφορικός αγωγός πριν τη λίμνη

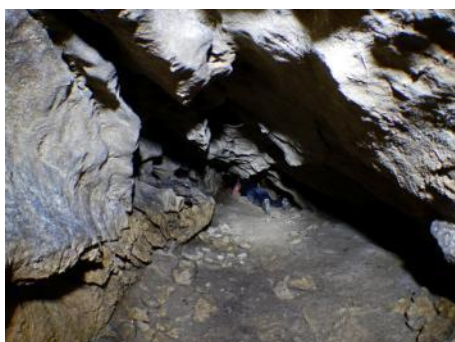
- Σπήλαιο Γαλάζιο Νερό:** Είναι πηγή μόνιμης παροχής που τροφοδοτεί το φαράγγι "Κριθάρια". Οι ντόπιοι το ονομάζουν και Άπα Βίνετα. Η είσοδος γίνεται από τρύπα δύο μέτρα πάνω από το νερό, σε στεγνό για την εποχή αγωγό. Ο στενός αγωγός με διαστάσεις 2x1m δεν αφήνει το σπηλαιοεξερευνητή να σηκωθεί όρθιος. Υπάρχει ελάχιστος διάκοσμος στο πρώτο κομμάτι του σπηλαίου. Έπειτα απο 100m διαδρόμων ακολουθούν δύο στενά ανηφορικά περάσματα που μας οδηγούν σε θάλαμο με όμορφο διάκοσμο. Από εκεί το σπήλαιο συνεχίζει και άλλο, ενώ σε κάποια σημεία υπάρχουν οπές στην οροφή. Το αποστασιόμετρο χτύπησε ταβάνι στα 8m, ενώ τα τοιχώματα των βαράθρων τελειώνουν στα 4m, κάτι που μαρτυρά την ύπαρξη θαλάμου ή αγωγού ψηλότερα. Πιθανόν να υπάρχει παλιά ανενεργή κοίτη. Η χαρτογράφηση σταμάτησε στα 367m και θα συνεχιστεί σε επόμενη αποστολή.

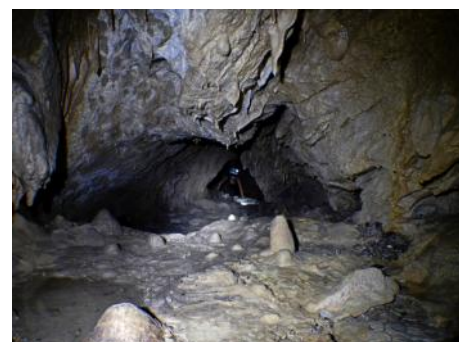
1-Η είσοδος

2-Η διατομή του αγωγού στην αρχή

3-Στενό πέρασμα

Σημείο 4

5-Μικρή λίμνη

Σημείο 6

7-Στενό πέρασμα

8-Πλούσιος διάκοσμος

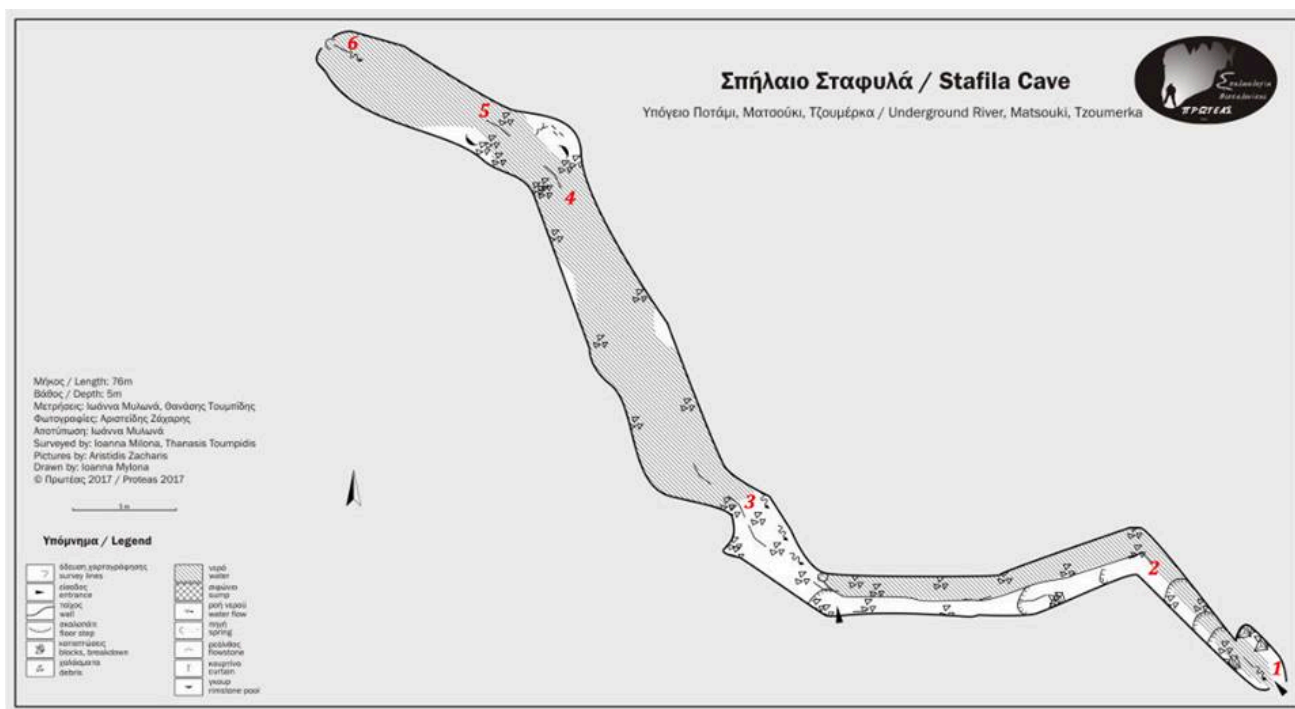

Σημείο 9

10-Τέλος εξερεύνησης

- Σπήλαιο Σταφυλάς:** Το σπήλαιο βρίσκεται αρκετά κοντά στο γεφύρι του Σταφυλά στα 865m υψόμετρο και έχει εύκολη πρόσβαση. Πήρε την ονομασία του από κλέφτη που σκοτώθηκε στην περιοχή και πιθανόν να έβρισκε καταφύγιο στο σπήλαιο. Πρόκειται για υπόγειο ποτάμι, όπου έχει χαρτογραφηθεί και φωτογραφηθεί σε προηγούμενη αποστολή του συλλόγου. Το νερό έρχεται από πηγή, η οποία είναι ενεργή την άνοιξη με σεβαστή παροχή σχηματίζοντας καταρράκτη μέσα και έξω από το σπήλαιο. Την περίοδο της αποστολής ωστόσο το σπήλαιο ήταν εντελώς στεγνό. Διανοίγεται σε ασβεστόλιθο και έχει μήκος 76m.

1-Η είσοδος διαφορετικές εποχές

2-Επιπλέον είσοδοι

3-Στην αρχή του σκοτεινού κομματιού

4-Κουρτίνες και παραπετάσματα

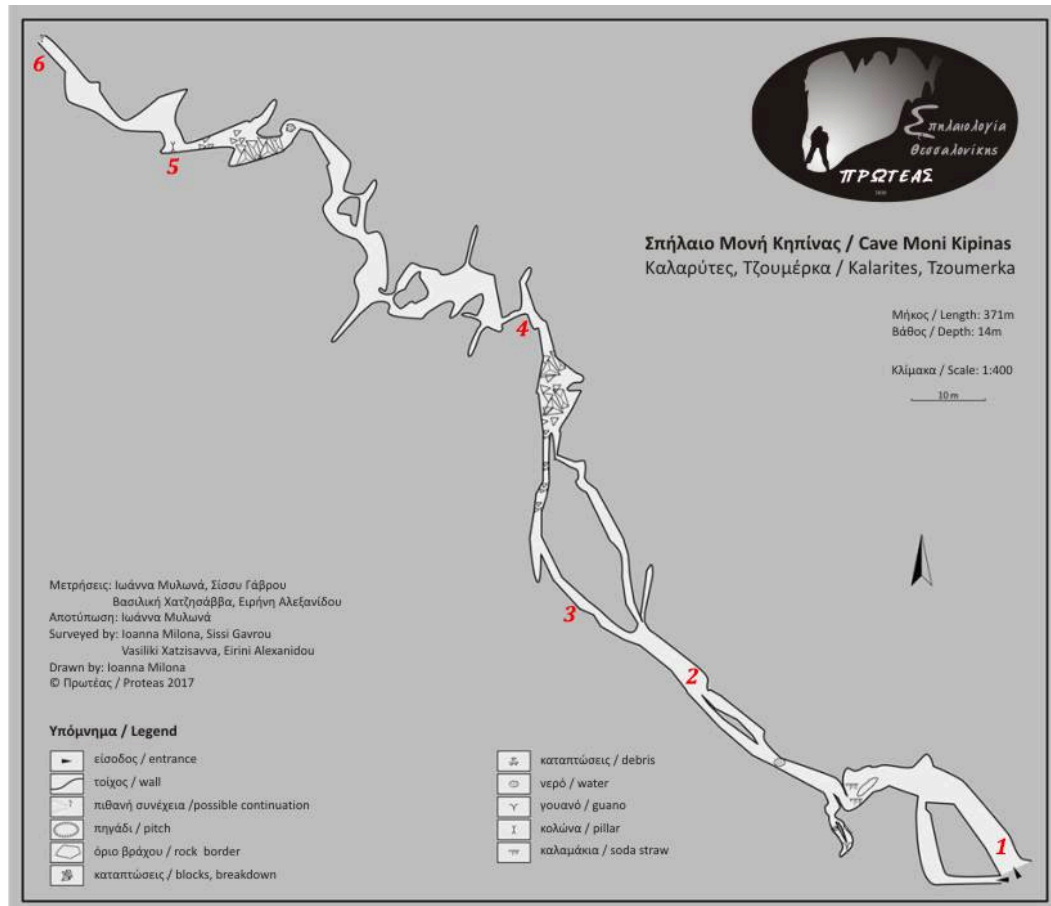

5-Ο τελευταίος θάλαμος

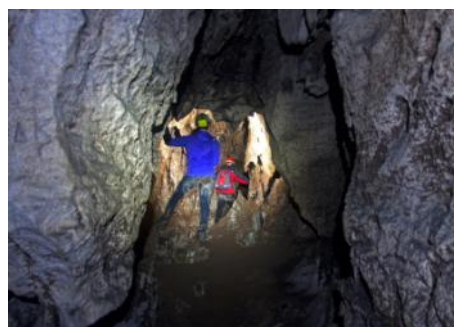

6-Το σιφόνι

- Σπήλαιο Κηπίνας:** Το σπήλαιο βρίσκεται εντός της διάσημης μονής, λίγο πριν από τους Καλαρύτες. Η μονή, που είναι αφιερωμένη στη Κοίμηση της Θεοτόκου, πήρε το όνομά της από τους κήπους που καλλιεργούσαν οι μοναχοί στην περιοχή και χτίστηκε το 1212. Πίσω από μια μυστική πόρτα βρίσκεται η είσοδος του σπηλαιού, το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως κρησφύγετο κατά τη περίοδο της Τουρκοκρατίας και της Εθνικής Αντίστασης. Το σπήλαιο πρωτοεξερευνήθηκε από την Ε.Σ.Ε. και την Α. Πετροχείλου το 1956. Πρόκειται για παλιά κοίτη υπόγειου ποταμού, με την τωρινή κοίτη να βρίσκεται 60m χαμηλότερα. Το σπήλαιο διανοίγεται σε ασβεστόλιθο και ενώ κοντά στην έξοδο έχει χαμηλή οροφή προχωρώντας βαθύτερα η διατομή μεγαλώνει. Το δάπεδο σε πολλά σημεία είναι ομαλό, ενώ σε άλλα κατακερματισμένο, κάτι που μαρτυρά και την κατά βάθος διάβρωση στον ασβεστόλιθο. Σχετικά φτωχό σε σπηλαιοδιάκοσμο, ενώ στα τοιχώματα υπάρχουν χαρακτηριστικές γλυφές από την παρουσία νερού στο παρελθόν. Στον τελευταίο θάλαμο, η οροφή χαμηλώνει αφήνοντας μια αρκετά στενή δίοδο. Είναι σχεδόν σίγουρη η συνέχεια του μετά από κάποιου είδους διάνοιξη.

1-Στην αρχή της Κηπίνας

Σημείο 2

3-Κατακερματισμένος αγωγός

Σημείο 4

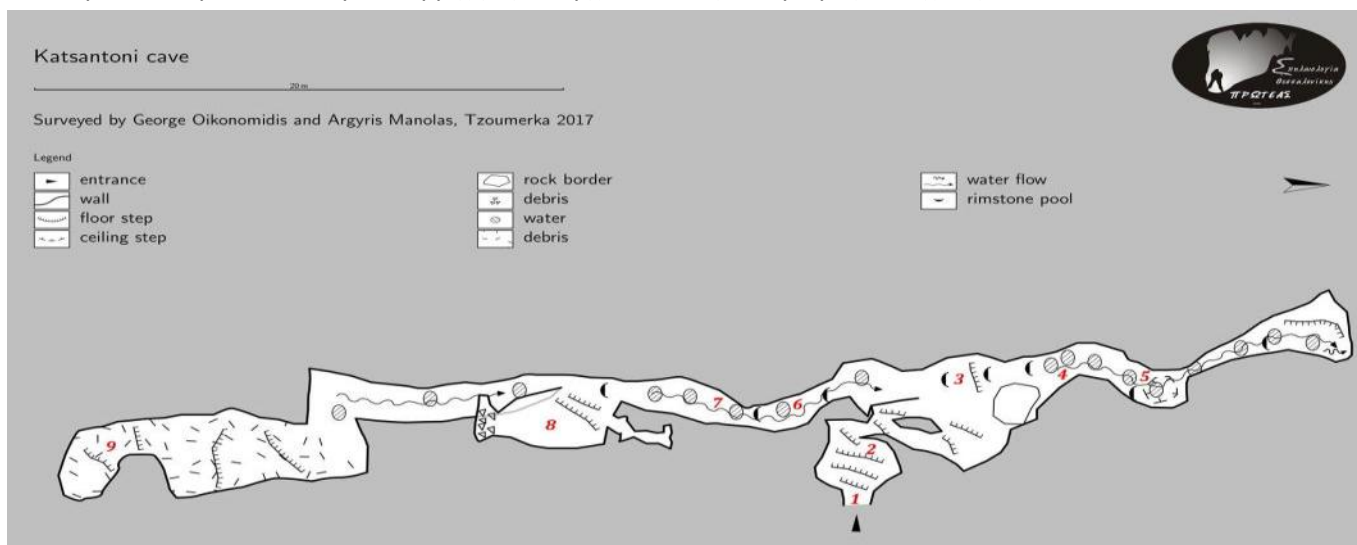

5-Χαρακτηριστική κολώνα

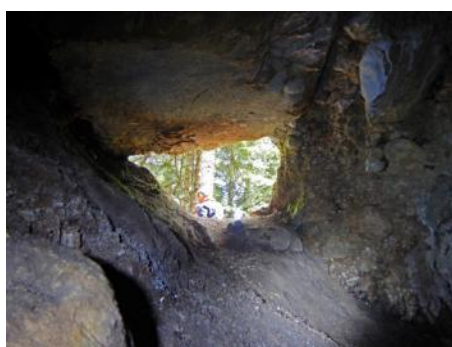

6-Χαμηλό ταβάνι στο τέλος

- Σπήλαιο Κατσαντώνη:** Το σπήλαιο του Κατσαντώνη είναι ένα μικρό υπόγειο ποτάμι κοντά στους Μελισσουργούς. Βρίσκεται πάνω σε μονοπάτι, στα 1080m σε ελατόδασος ανάμεσα στα καταφύγια Πραμάντων και Μελισσουργών. Διανοίγεται σε κροκαλοπαγή και έχει μήκος διαδρόμων 104m. Με την είσοδο στο σπήλαιο ακολουθούμε κατηφορική πορεία και με καταρρίχηση 2m εισερχόμαστε στο κυρίως σπήλαιο. Ακολουθώντας το νερό θα δούμε όμορφο λιθοματικό διάκοσμο, ενώ η οροφή προοδευτικά χαμηλώνει. Τα μεγαλύτερο τμήμα του είναι αφού προχωρήσουμε από την αντίθετη κατεύθυνση της ροής του νερού. Μετά από στενό πέρασμα με μικρές βάθρες νερού και όμορφο διάκοσμο θα φτάσουμε στους δύο μεγαλύτερους θαλάμους του σπηλαιίου. Στον πρώτο και μετά από λίγο αναρρίχηση υπάρχουν άλλες δύο μικρές συνέχειες.

1-Η είσοδος

2-Είσοδος από μέσα

3-Όμορφες λίμνες υπερχειλήσης

Σημείο 4

5-Στενό πέρασμα

6-Διάκοσμος και μικρές λίμνες

Σημείο 7

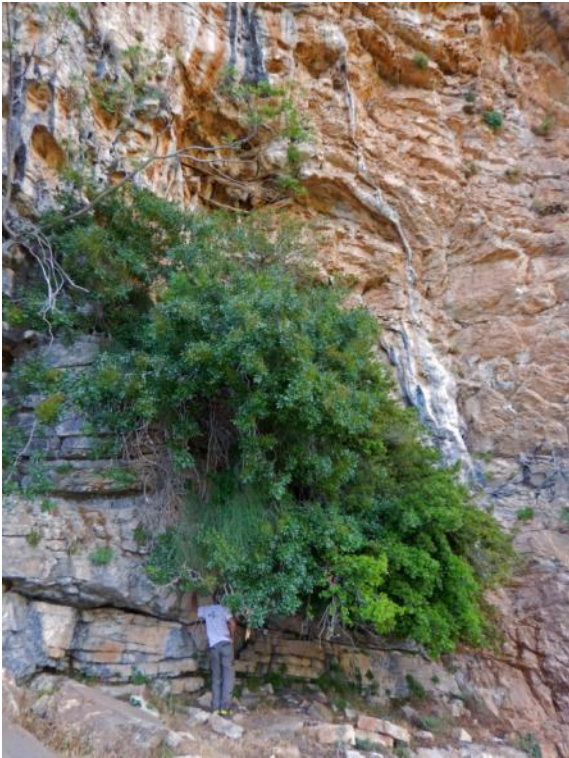

8-Στον πάνω θάλαμο

Σημείο 9

- **Σπήλαιο Καλόγριες:** Βρίσκεται λίγο πάνω από το μονοπάτι που οδηγεί στη μονή Βύλιζας, 200 m περίπου πριν από αυτήν. Πρόκειται για ασκηταριό όπου ασκήτευαν δύο καλόγριες. Είναι στενός αγωγός μήκους 8 m και πλάτους 1,5m. Το ύψος της οροφής είναι στα τέσσερα μέτρα. Έχει σχετικά δύσκολη πρόσβαση και είναι στα 15 λεπτά από τη μονή.

Εικόνα 11 - Άποψη από έξω, διακρίνεται το ασκηταριό

Εικόνα 12 - Εσωτερικό σπηλαίου

- **Υπόγειο ποτάμι Κηπίνας:** Η είσοδος του σπηλαίου βρίσκεται δίπλα στο δρόμο, ακριβώς κάτω από τη Μονή. Διανοίγεται σε ασβεστόλιθο και είναι πλημμυρισμένο από τα 15m μήκος και μετά. Η κατάδυση που πραγματοποιήθηκε έφθασε άλλα 30m και σταμάτησε, ενώ το υποβρύχιο τμήμα συνεχίζεται.

Εικόνα 13 – Υποβρύχια σπηλαιοεξερεύνηση στο υπόγειο ποτάμι της Κηπίνας

- **Σπήλαιο Ανεμότρυπας:** Το σπήλαιο βρίσκεται έξω από τα Πράμαντα σε υψόμετρο 900m. Ανακαλύφθηκε το 1960 από 2 άτομα της περιοχής και κατόπιν το επισκέφτηκε η Α. Πετροχείλου με κλιμάκιο της Ε.Σ.Ε., όπου το χαρτογράφησε και το ανέδειξε. Αξιοποιήθηκε τουριστικά το 2000 και το μήκος της τουριστικής διαδρομής είναι 200m, ενώ το συνολικό μήκος του είναι 350m. Πρόκειται για ενεργό υπόγειο ποτάμι με το νερό να έρχεται από μικρή οπή με καλή παροχή για την εποχή. Παρουσιάζει εντυπωσιακό λιθωματικό διάκοσμο και μοναδικές λίμνες υπερχειλίσσης (γκουρ), κυρίως μετά την τουριστική διαδρομή. Η παρούσα κοίτη βρίσκεται χαμηλότερα της τουριστικής διαδρομής, η οποία πρόκειται για παλαιότερη κοίτη. Εκεί το νερό άφησε μεγάλους θαλάμους με μοναδικό διάκοσμο. Το νερό μετά την είσοδό του στο σπήλαιο από την πηγή ακολουθεί κατηφορική πορεία και έπειτα χάνεται σε σιφόνι. Εμφανίζεται ξανά στα μέσα της διαδρομής σε αγωγό χαμηλότερα αυτής για να χαθεί ξανά και να εμφανιστεί άλλη μία φορά χαμηλότερα και αριστερά του πρώτου θαλάμου. Εκτονώνεται με τη μορφή πηγής 25m χαμηλότερα. Η θερμοκρασία του νερού είναι 10° C περίπου.

Εικόνα 14 – Η πηγή στην Ανεμότρυπα

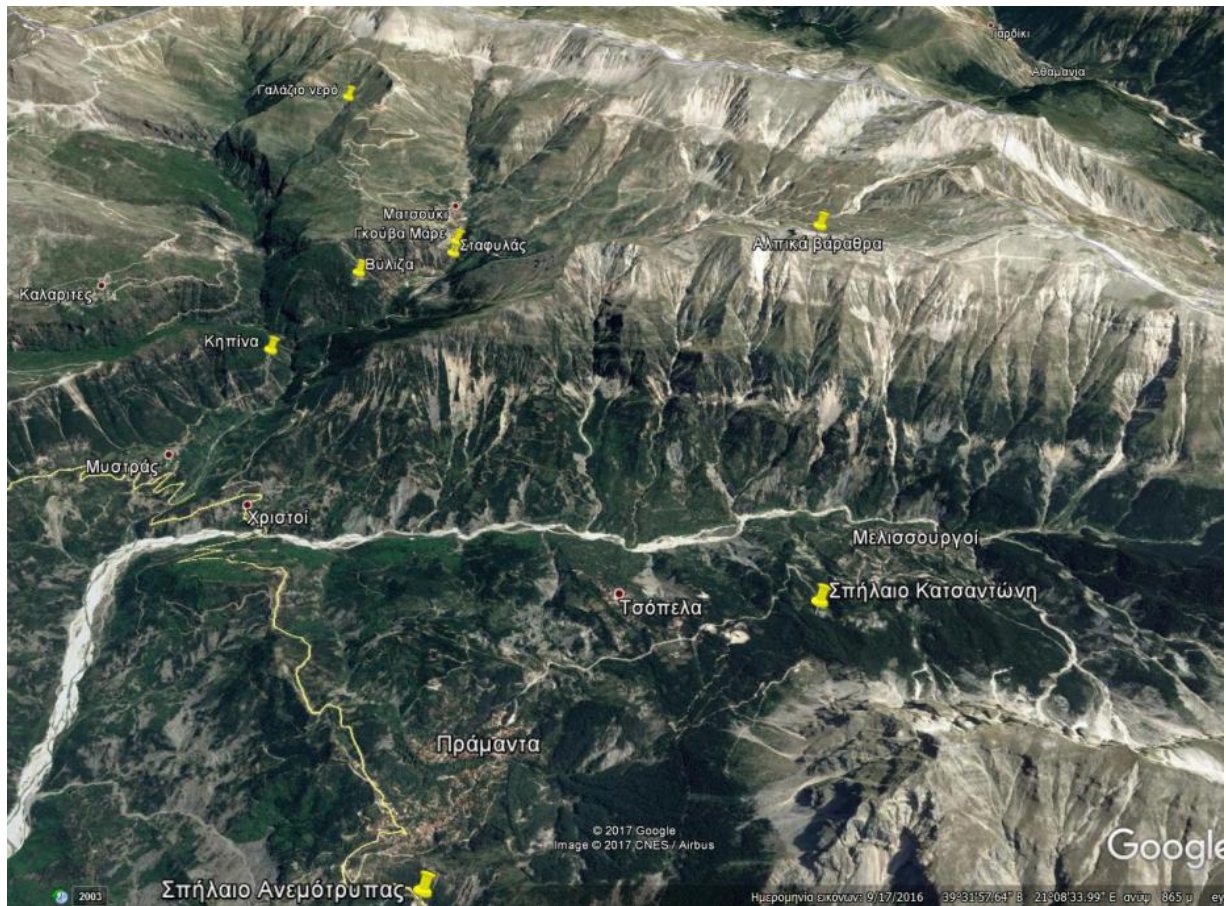
Εικόνα 15 – Εντυπωσιακά γκουρ

- **Χιονότρυπες Κακαρδίτσας:** Στον ορεινό όγκο της Κακαρδίτσας και ΝΔ της κορυφής Καταφύγι υπάρχει έντονα καρστικοποιημένη περιοχή. Εξερευνήθηκαν 7 μικρά βάραθρα από 2 έως 8m στα οποία η κατάβαση γινότανε με αντιστηρίξεις και καταρρίχηση, χωρίς τη χρήση σχοινιού. Κάποια από αυτά επικοινωνούσαν, ενώ κάποια άλλα είχαν χιόνι στο εσωτερικό τους.

Εικόνα 16 – Φωτογραφίες από το εσωτερικό των βάραθρων

Χάρτης σπηλαίων

Αναλυτικός πίνακας σπηλαίων

Ονομασία	Χαρακτηρισμός	Μήκος διαδρόμων	Χαρτογράφηση	Φωτογράφιση	Παρατηρήσεις
Γκούβα Μάρε	Υπόγειο ποτάμι	357m	Σχεδόν πλήρης	Πλήρης	Βάραθρα εντός
Γαλάζιο Νερό	Παλιά κοίτη ποταμού	367m	Ημιτελής	Ημιτελής	Βάραθρα εντός
Σταφυλά	Υπόγειο ποτάμι	76m	Πλήρης	Πλήρης	Εποχιακή ροή νερού
Κηπίνα	Παλιά κοίτη ποταμού	371m	Πλήρης	Πλήρης	Πιθανή συνέχεια στο τέλος
Κηπίνα δρόμος	Υπόγειο ποτάμι	-	-	Ημιτελής	Πλημμυρισμένος αγωγός/ Υποβρύχια σπηλαιοεξερεύνηση
Καλόγριες	Σπήλαιο	6m	-	Πλήρης	Ασκηταριό
Κατσοντώνης	Υπόγειο ποτάμι	104m	Πλήρης	Πλήρης	
Ανεμότρυπα	Υπόγειο ποτάμι	350m	-	Ημιτελής	

Συμπεράσματα – Επόμενοι στόχοι

Με την παράλληλη δράση δύο ομάδων εξερευνήθηκαν οχτώ σπήλαια και μία περιοχή στο βουνό. Τα σπήλαια γύρω από το Ματσούκι (Γαλάζιο Νερό, Γκούβα Μάρε, Σταφυλάς) ήτανε ανεξερεύνητα και κανένας σπηλαιολογικός σύλλογος δε τα είχε επισκεφτεί στο παρελθόν. Η εξερεύνηση σε Γαλάζιο Νερό δεν ολοκληρώθηκε και γενικά είναι μεγάλο σε μήκος, με βάραθρα εντός του και πολλά υποσχόμενο.

Στους επόμενους στόχους είναι η ολοκλήρωση των χαρτογραφήσεων, έρευνα γύρω από το Συρράκο και τους Καλαρρύτες, χαρτογράφηση της Ανεμότρυπας, η ολοκλήρωση της υποβρύχιας σπηλαιοεξερεύνησης στο υπόγειο ποτάμι της Κηπίνας, η εξερεύνηση της Κλίφκης στο Καλέντζι, καθώς και η εξερεύνηση αλπικών βάραθρων στον ορεινό όγκο των Τζουμέρκων. Με τις αποστολές του Πρωτέα σε Κόζιακα και Ασπροπόταμο το 2011 και 2016, την εξερεύνηση μέρους του Περιστερίου (Λάκμος) σε αποστολή το 2011 αλλά και την παρούσα αποστολή στα Αθαμανικά όρη, ο σύλλογος αποκτάει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τη νότια Πίνδο γενικότερα.

Πηγές

Site:

Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων: <http://www.tzoumerka-park.gr/perigrafi/>

Δήμος βορείων Τζουμέρκων: <http://www.voreiatzoumerka.gr/index.php/2015-09-08-12-10-47/2015-10-05-21-29-14/2015-10-05-22-10-30>

Canyoning-Caving: <http://canyoning-caving.blogspot.gr/p/tzoumerka.html>

Αρχείο Πρωτέα: http://proteascave.gr/?page_id=47

Αρχείο Ε.Σ.Ε.: <http://www.es.edu.gr/>

Αρχείο ΣΠΕΛΕΟ: <http://arxeio.speleo.gr/>

ROMIANEWS: http://romiazirou.blogspot.gr/2015/02/blog-post_37.html

Βιβλιογραφία:

Η συμβολή του ΕΜΠ στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του των Τζουμέρκων, Μ. Μαχαιρά

Τοπωνυμικό της κοινοτικής περιοχής Ματσουκίου Ιωαννίνων, Κ. Οικονόμου, 2010

Τα σπήλαια της Ελλάδας, Α. Πετροχείλου, 1990